

O nejlepším státě

XVII. O umění

In: Bernard Bolzano (author); Martin Jašek (other): O nejlepším státě. (Czech). Plzeň: M. Jašek, 1934. pp. 168--170.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/400023>

Terms of use:

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

KAPITOLA XVII.

O UMĚNÍ.

SMYSL PRO UMĚNÍ BUDIŽ VE STÁTĚ CO NEJVÍCE PĚSTOVÁN.
— A. UŽÍVÁNÍ HOTOVÝCH DĚL UMĚLECKÝCH. — B. O TVORBĚ
JEJICH; PODPORA, ALE TAKÉ I JISTÉ OBMEZENÍ JEJÍ VE STÁ-
TĚ. — C. ZVLÁŠTNÍ NÁZOR SPISOVATELŮV NA UMĚNÍ DRA-
MATICKÉ.

1. Umění a jeho poslání ve státě. *Smysl pro umění* — básnické i řečnické, pro malířství, pro sochařství, hudbu atd. — budiž v našem státě *co nejméně pěstován.*

Nesmí se totiž přehlédnouti, že všechna tato umění, když se jich *náležitě* užívá, přispívají nejen *k zpříjemnění života*, avšak *mohou* — ovšem také *mají!* — působiti velmi blahodárně na *vzdělání citu, k zušlechtnění srdce občana.*

Rozeznávám tu však *dvoji: požitek* z děl uměleckých, [z výtvorů] již *hotových* a — *tvorbu* jejich.

2. a) Díla hotová.

Pokud [a] se týká *prvého* [požitku z děl uměleckých, z výtvorů již *hotových*], budiž požitek ten šířen všemožně.

Buďtež tedy *díla básnická, opravdu zdařilá* — což *předpokládá* ovšem, že jsou také *mravná*¹⁾ — šířena všude, kde jest naděje, že je bude někdo *čísti* a jim ovšem také — *rozuměti*²⁾.

1) Poznámka následující!

2) Dvě důležité podmínky, bez jejichž splnění *nemělo by* [v duchu předcházejících i dalších úvah Bolzanových] *smyslu* to, co navrhuje: *mravnost* díla básnického a — relativní aspoň — *jasnost* toho, co chce říci dílo čtenáři! Srovnej kap. XXI., ods. 2. [Literatura a umění], kap. XVI. [str. 162, odst. c)] i dodatečné poznámky!

Uchování *malířských děl* [původních a] *vzácnějších* budiž věnována náležitá péče, požitek z nich budiž šířen *zdařilými kopiemi* v celém státě, v každé jeho zemi, ba — pokud to možné — v každé osadě³). *Obrázky* — na př. *podobizny* nebo *siluety* členů rodiny — jsou ovšem věci té či oné domácnosti, té či oné rodiny⁴). *Obrazy* však, díla sochařská, pokud jsou *vyšší ceny umělecké* nebo jen i takové, že mají *širší význam* nežli pro rodinu, stát platíž umělcům a *vystavuj je veřejně*⁵).

Snaha
uchovatí je
a
požitek
z nich
šířiti.

Zpěvy, skladby hudební, pokud mají něco *povznášejičího* do sebe, pokud dojímají srdce, *zušlechťují* člověka, ba pokud jen také *ladí radostně*, budtež rovněž šířeny, a vůbec — budiž užíváno hudby, a *zejména zpěvu*, všude vydatně již od útlého mládí, ať jde o výchovu *mravní*, ať jen o *kus toho veselí* a vůbec jenom o *náladu* člověka. Při každé práci, jejíž povaha to dovolí, rozveselujž hudba člověka, ve škole pak necht' se střídá *zpěv* s ostatním zaměstnáním *chovanců*⁶).

Pokud [b] se týká *tvorby umělecké*, nebuď v našem státě *příliš shovívavě* souzena. b) Umělecká tvorba.

Platíž spíše podle *Horáce*, že *výtvor prostřední* si nezaslouží nežli — aby *zapadl*^{6a}).

³) Kap. X., str. 104 [II. zákon majetkový], tamtéž str. 120 a nn. [X. zákon majetkový].

⁴) Jsou *majetkem soukromým!* [Srv. kap. X. — zásada obecná a I. zákon majetkový].

⁵) Tamtéž a v kap. XII. [str. 140].

⁶) Kap. VIII., str. 86—87 a pod čarou pozn. 14.

^{6a}) ». . . *mediocribus esse poetis non homines, non di, non concessere columnas!* [Básníkům však prostřednost nestrpí ani lidé ani bozi ani krámy knihkupců]. *Horatius*, *Epistul.*, III., 3., v. 372 a 373. [Podle lask. sdělení p. řed. *Fr. Bartovského* v Plzni].

Nedovolí tudíž stát tak snadno, aby někdo z básnění anebo [hudebního] skladatelství si činil hlavní zaměstnání, nebude-li naděje, že výkon bude nadprostřední⁷⁾.

3. Zvláštní názor spisovatelův na umění dramatické.

Hry dramatické však, jak myslím, *nebudou vůbec provozovány* ve státě zařízeném účelně, a to *ani ochotníky, tím méně* stát dovolí, aby vznikla *celá vrstva lidí, celé družiny a společnosti*, jež by nedělaly ničeho, než cvičily se v tom, jak *napodobit výraz duševního stavu člověka*, a v tom svou slávu hledaly, že něčím jiným *dovedou se zdáti* než tím, čím [v pravdě] — *jsou*^{7a)}.

Stane se, doufám, všeobecným názorem, že t. zv. »*provedení dramatu*« jest hříchem *proti vkusu*, takovým asi, jakým jest — *natěračství soch*⁸⁾.

Kromě toho, myslím, bude také všeobecným názorem, že cviky ty jsou vlastně *nebezpečné mravnosti* a že také *čas*, jež věnují jak *herci na cvičení úloh*, tak divadelní personál na *práce dekorační* nebo pod., jest náklad příliš veliký a *zhola neúměrný účinku*, jehož lze mnohem dokonaleji dosíci jen *trochou — obrazotvorností*⁹⁾.

⁷⁾ Sic! [»...wenn er nicht Hoffnung gibt, etwas ganz ausserordentliches zu leisten«]. Srv. však naproti tomu kap. XVI., str. 163 [místo, na něž upozorňuje pozn. 9]! Srv. i jiný verš *Horatiův* [Epist., III., 3, 368—369]: »... certis mediis et tolerabile rebus recte concedi«. »V jistých oborech se snesitelná prostřednost právem připouští].

^{7a)} Sic! Jistě *zvláštní názor* Bolzanův na umění *dramatické*! Srv. další text i *dotatečné poznámky*!

⁸⁾ »*Bemalen einer Bildsäule*« — v originále. *Chromování* [polychromování] soch?

⁹⁾ Dodatečné poznámky! [V II. části knihy].